

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.67>

УДК 336.1

*Б. С. Кіров,
аспірант кафедри загальної економічної теорії та економічної політики,
Одеський національний економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5265-6058>*

СУЧАСНИЙ СТАН БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*B. Kirov,
Postgraduate student of the Department of General Economic Theory and
Economic Policy, Odesa National Economic University*

STATE OF DEBT SECURITY OF UKRAINE

У статті досліджуються ключові аспекти формування державного боргу, включаючи загальну структуру та його вплив на фінансову стабільність країни. Акцентується увага на викликах, з якими стикається Україна в умовах економічної нестабільності та геополітичної напруженості, таких як: зростання зовнішнього державного боргу, високої залежності від міжнародних фінансових організацій, валютних ризиках та інфляції.

Аналізуються сучасні стратегії управління державним боргом, їх ефективність та можливості використання для забезпечення фінансової стійкості. Особлива увага приділяється необхідності реструктуризації

боргових зобов'язань і пошуку нових джерел фінансування економіки для уникнення боргової кризи. У статті також розглядається досвід зарубіжних країн у сфері боргового управління, зокрема, проаналізовані успішні кейси Польщі та Литви, які завдяки впровадженню бюджетної дисципліни та економічним реформам змогли значно знизити рівень державного боргу.

Пропонуються рекомендації щодо формування ефективної боргової політики та забезпечення боргової безпеки для досягнення довгострокової фінансової стабільності України. Зокрема, наголошується на важливості розробки комплексної стратегії управління державним боргом, необхідності покращення координації між урядом, Національним банком України та Міністерством фінансів, а також на впровадженні сучасних систем управління державним боргом і моніторингу боргових зобов'язань.

This article examines Ukraine's debt security, highlighting the challenges and strategies for managing national debt amid economic instability and geopolitical tension. The study discusses the increase in external debt, reliance on international financial organizations, and risks related to currency fluctuations and inflation. It emphasizes the need for debt restructuring and new funding sources to prevent a debt crisis. The analysis considers internal and external factors affecting debt management and explores potential improvements for financial stability.

The article aims to provide a comprehensive analysis of Ukraine's debt security and identify main factors affecting it. Objectives include pinpointing key risks like rising external debt, budget deficits, and currency fluctuations. It assesses current debt management strategies and proposes new approaches to improve financial stability. The article draws on other countries' experiences and international best practices to refine Ukraine's debt policy. Recommendations aim to develop a strategy ensuring long-term debt security and minimizing potential threats to economic development.

Debt security is critical for a state's financial stability, especially for developing countries like Ukraine. It determines the ability to manage debt while maintaining economic stability and public welfare. Ukraine's debt security depends on factors like debt level relative to GDP, debt structure, effective management mechanisms, and revenue generation capacity. Given Ukraine's economic and political challenges, debt security is crucial. It is essential to control borrowing volumes and ensure fund utilization transparency and efficiency. Debt management policies should minimize risks from currency fluctuations and interest rates and expand the domestic debt obligation market.

Ukraine's debt security is complex but manageable. Achieving stable debt security requires comprehensive reforms for economic growth, fiscal discipline, and effective debt management. These measures will reduce the debt burden, increase investment appeal, and ensure long-term stability. Priorities include structural reforms for growth, improving the business climate, supporting SMEs, and fostering innovation. Fiscal discipline must improve tax collection, reduce corruption, ensure expenditure transparency, and rationalize spending. Effective debt management involves debt restructuring, optimizing portfolios, and securing favorable new funding. International cooperation with financial institutions for technical and financial support is vital for implementing reforms and integrating into global economic processes.

Ключові слова: боргова безпека, управління боргами, фінансова стабільність, внутрішній борг, державне боргове управління.

Keywords: debt security, debt management, financial stability, domestic debt, public debt management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Боргова безпека держави охоплює такі аспекти, як загальна сума державного боргу, його структура, обслуговування та вплив на фінансову стабільність. В умовах

нестабільної економічної ситуації та геополітичної напруженості та війни в країні, Україна стикається з викликами у забезпеченні стійкості своєї боргової політики.

Основні проблеми, які виникають у даній сфері, включають зростання зовнішнього боргу, високу залежність від міжнародних фінансових організацій, ризики зміни валютного курсу та інфляції. Необхідність реструктуризації боргових зобов'язань та пошук нових джерел фінансування також посилюють загрозу боргової кризи. Аналізуючи сучасний стан боргової безпеки України, важливо розглянути вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, ефективність застосованих механізмів управління, а також можливості для підвищення фінансової стійкості держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій на тему сучасного стану боргової безпеки України висвітлює кілька ключових аспектів та містить конкретні приклади авторів, які працювали над цією проблематикою.

К. Ярош у статті «Аналіз індикаторів боргової безпеки України» розглядає питання бюджетного дефіциту, структури державного боргу та впливу цих факторів на фінансову стабільність країни [1]. Автор наголошує на важливості розробки комплексної стратегії управління державним боргом для зниження ризиків фінансової кризи.

Н. Ситник та В. Беднарчук у своїй роботі «Бюджетний дефіцит та його особливості» аналізують структурні аспекти бюджетного дефіциту та його вплив на боргову безпеку України [2]. Колектив авторів досліджує механізми управління бюджетним дефіцитом та пропонують шляхи покращення фінансової стабільності країни.

І. Манцуров у монографії «Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни» розглядає статистичні методи аналізу боргової безпеки та конкурентоспроможності держави [3]. Автор досліджує вплив зовнішніх запозичень на економічне зростання та розробляє рекомендації щодо покращення боргової політики.

Н. Гусаревич, О. Конак та С. Ткаченко у статті «Боргова безпека України» аналізують загрози, пов'язані з державним боргом, для макроекономічної стабільності та економічного зростання країни [4]. Автори наголошують на необхідності координації між урядом, Національним банком України та Міністерством фінансів для зниження боргового навантаження та підвищення економічної стабільності.

Ці дослідження підкреслюють критичні аспекти боргової безпеки України та пропонують різні підходи до її забезпечення. Вони також вказують на необхідність розробки чіткої стратегії управління державним боргом та покращення координації між державними інституціями для зниження боргового навантаження та підвищення економічної стабільності.

Формулювання цілей статті. Цілі статті полягають у аналізі поточної ситуації та визначенні основних чинників та ідентифікації ключових ризиків, які впливають на боргову безпеку держави.

Також важливо оцінити ефективність поточних стратегій управління державним боргом та запропонувати нові підходи для забезпечення фінансової стабільності країни. У цьому контексті, необхідно розглянути досвід інших країн та застосувати кращі міжнародні практики для вдосконалення української боргової політики. Стаття має на меті надати рекомендації для забезпечення довгострокової стійкості боргової безпеки України та мінімізації потенційних загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Боргова безпека є критичним аспектом фінансової стабільності держави, особливо для країн, що розвиваються, таких як Україна. Вона визначає здатність країни ефективно управляти своїм борговим навантаженням, зберігаючи фінансову стабільність та забезпечуючи добробут населення. Здатність держави забезпечувати боргову безпеку залежить від ряду факторів, таких як: рівень державного боргу відносно ВВП, структура боргових зобов'язань, наявність ефективних механізмів управління боргом та здатність генерувати доходи для обслуговування боргу.

Для України, з огляду на поточну економічну ситуацію та виклики, пов'язані з політичними та соціальними загрозами, питання боргової безпеки є особливо актуальним. Важливо не лише контролювати обсяги запозичень, але й забезпечувати прозорість та ефективність використання залучених коштів. Політика управління державним боргом має бути спрямована на мінімізацію ризиків, пов'язаних із коливаннями валютних курсів та процентних ставок, а також на розширення внутрішнього ринку боргових зобов'язань.

Додатково, міжнародна підтримка та співпраця з фінансовими організаціями можуть відігравати ключову роль у забезпеченні боргової безпеки. Розвиток економічних реформ, спрямованих на покращення інвестиційного клімату та зростання економіки, сприятиме зниженню боргового навантаження та забезпеченню довгострокової фінансової стабільності.

Боргова безпека країни визначається її здатністю своєчасно і в повному обсязі виконувати боргові зобов'язання без значного негативного впливу на фінансову стабільність. Основним індикатором, який використовується для оцінки рівня боргової безпеки, є співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП). Це співвідношення відображає рівень боргового навантаження на економіку. Високий рівень цього показника може свідчити про потенційні ризики для фінансової стійкості країни, зокрема про можливі труднощі з обслуговуванням та погашенням боргу в майбутньому.

Ще одним важливим показником є дефіцит державного бюджету, який показує різницю між державними доходами та витратами. Високий дефіцит бюджету може спричинити зростання державного боргу, оскільки уряд змушений залучати додаткові кошти для фінансування своїх витрат. Це, у свою чергу, може призвести до збільшення вартості обслуговування боргу.

Вартість обслуговування боргу визначається як частка бюджетних витрат на погашення та обслуговування боргових зобов'язань. Висока

вартість обслуговування боргу може створювати додатковий тиск на державний бюджет, обмежуючи можливості уряду фінансувати інші важливі соціально-економічні програми. Таким чином, аналіз вартості обслуговування боргу є критично важливим для розуміння загального рівня боргової безпеки країни.

Для оцінки боргової безпеки також враховується структура боргу, тобто розподіл боргових зобов'язань за термінами погашення та валютою. Значна частка короткострокового або іноземного боргу може збільшити вразливість економіки до зовнішніх шоків, таких як коливання валютних курсів або змін процентних ставок на міжнародних ринках капіталу.

Ретельний аналіз усіх цих показників дозволяє уряду та фінансовим інститутам вчасно вживати необхідних заходів для підтримання боргової стійкості та уникнення потенційних фінансових криз.

Україна продовжує стикатися зі значними викликами в сфері боргової безпеки. Сукупний державний борг України в I кв. 2024 року зріс до нового історичного максимуму: у доларовому вираженні - на 5,73 млрд дол або 3,9 % - до 151,05 млрд дол, у гривневому - на 404,8 млрд грн, або 7,3 %, до 5 трлн 924,3 млрд грн, свідчать дані на сайті Міністерства фінансів України. Значна частка боргу складається із зовнішнього фінансування, що додає додаткові ризики у випадку девальвації національної валюти та зростання відсоткових ставок. На рисунку 1 зображено структуру загального боргу України у 2015-2023 рр.

Протягом 2015-2023 років Україна стикнулася зі значними викликами щодо управління державним боргом. У 2015 році було укладено угоду про реструктуризацію боргу з міжнародними кредиторами, що дозволило відстрочити виплати та знизити боргове навантаження в короткостроковій перспективі. Однак росія відмовилася брати участь у цій угоді, що створило додаткові фінансові труднощі для України.

Сукупний зовнішній державний борг України в січні-березні 2024 року збільшився на 6,3 %, або на 6,39 млрд дол - до 108,09 млрд дол, тоді як

сукупний внутрішній - на 1,7 %, або на 28,2 млрд грн, до 1 трлн 684,7 млрд грн. У результаті частка сукупного зовнішнього державного боргу зросла до 71,6 %.

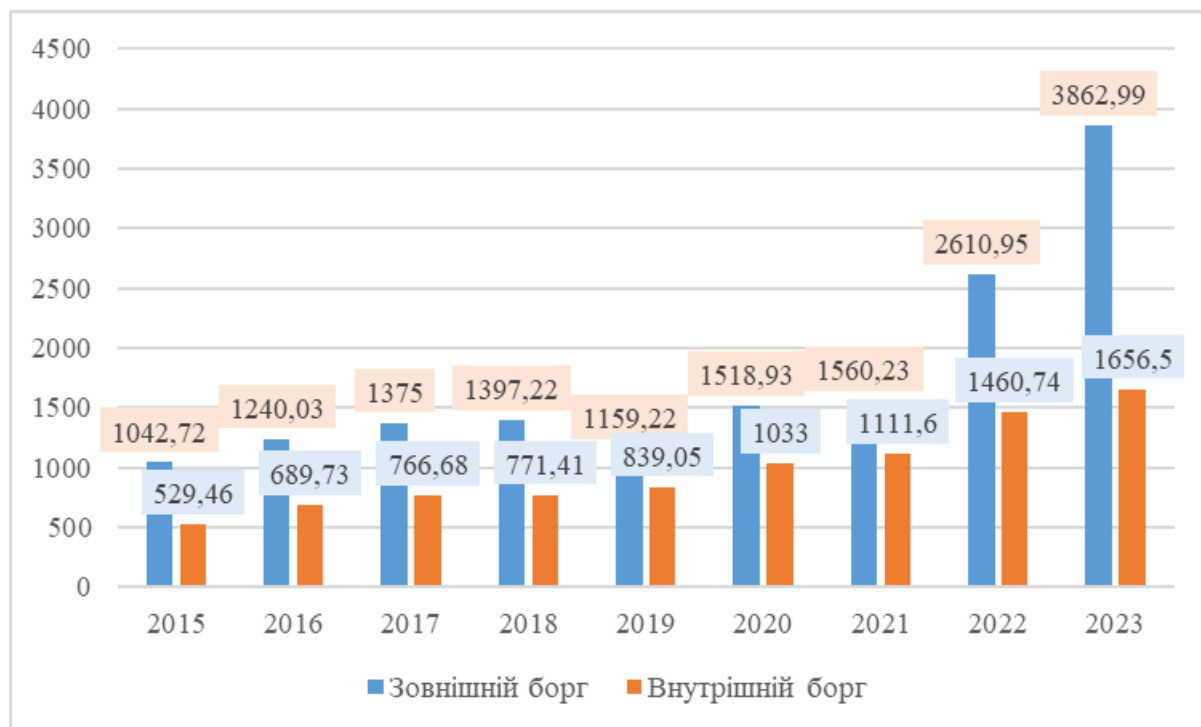

Рис. 1. Динаміка зовнішнього та внутрішнього боргу України у 2015-2023 рр, млрд грн

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5].

Зростання державного боргу є наслідком як внутрішніх викликів, так і зовнішніх чинників, таких як повномасштабна війна, економічні санкції та глобальні економічні кризи.

Проаналізуємо сучасний стан боргової безпеки України (табл. 1).

Аналізуючи дані табл. 1, можна зробити висновок, що Україна продовжує перебувати в стані значного боргового навантаження, яке становить майже 80% від ВВП країни. Значна частка цього боргу складається із зовнішніх зобов'язань, що робить країну вразливою до змін на світових фінансових ринках та коливань курсу національної валюти. Витрати на обслуговування боргу та відсоткові виплати також залишаються суттєвими, що впливає на загальну фінансову стабільність країни.

Таблиця 1. Сучасний стан боргової безпеки України

Критерій	Показники
Загальний рівень державного боргу	152,16 млрд дол
Відношення державного боргу до ВВП	79,5%
Структура боргу	Зовнішній : 103,79 млрд дол Внутрішній: 40,52 млрд дол
Показники боргового навантаження	Обслуговування боргу: 14,4 млрд дол Відсоткові виплати: 4,5 млрд дол
Ризики	Зростання відсоткових ставок. Девальвація національної валюти. Політична нестабільність.
Прогнози	Зменшення боргового навантаження. Збільшення інвестицій. Поліпшення економічної ситуації.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [6].

У 2015 році державний борг України різко зріс до 79% від ВВП через економічну кризу та конфлікт на сході країни. Цей період характеризувався високим рівнем зовнішнього боргу та значними фінансовими зобов'язаннями перед міжнародними кредиторами, включаючи МВФ та Світовий банк.

До 2017 року державний борг залишався високим, досягнувши 71,8% від ВВП, але згодом почав поступово знижуватись. У 2018 році цей показник становив 60,9%, а у 2019 році – 50,3%. Однак, у 2020 році через пандемію COVID-19 та пов'язані з нею економічні наслідки державний борг знову зріс до 60,8% від ВВП.

У 2021 році співвідношення державного боргу до ВВП знизилось до 48,9%, що було пов'язано з певним відновленням економіки. Проте, з початком повномасштабної війни у 2022 році державний борг складав 78,4% від ВВП. Станом на кінець 2023 року державний борг України перевищив 90% від ВВП, що значно перевищує рекомендовані міжнародними організаціями порогові значення для країн з ринками, що розвиваються.

Такий високий рівень боргу створює значні виклики для економічної політики та управління фінансами країни.

Структура державного боргу України є важливим аспектом для розуміння боргової безпеки країни. Значна частина боргу є зовнішньою, що робить країну вразливою до валютних ризиків та коливань на міжнародних фінансових ринках. Водночас, внутрішній борг складається переважно з державних облігацій, які розміщуються на внутрішньому ринку. Це дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування, але водночас може обмежувати доступність фінансових ресурсів для приватного сектора, що може стримувати економічний розвиток [7].

Економічне зростання безпосередньо впливає на здатність держави генерувати доходи для обслуговування боргу. У 2023 році економічне зростання України склало лише 2,5%, що є недостатнім для значного зменшення боргового навантаження. Повномасштабна війна у країні та політичні розбіжності створюють додаткові ризики для інвесторів, що впливає на вартість запозичень.

Незбалансована бюджетна політика та високий дефіцит бюджету погіршують боргову безпеку країни. Дефіцит бюджету у 2023 році складав близько 5% від ВВП, що перевищує безпечний рівень для більшості країн. Зовнішні фактори, такі як коливання цін на світових ринках, зміни умов міжнародного кредитування та санкції, також значно впливають на боргову безпеку України. Наприклад, зниження цін на експортні товари, такі як зерно та метали, може зменшити валютні надходження та ускладнити обслуговування зовнішнього боргу.

Україна витрачає значні кошти на обслуговування боргу. У 2023 році витрати на обслуговування зовнішнього боргу становили близько 12% від державного бюджету [8]. Це обмежує можливості для фінансування соціальних та інфраструктурних проєктів, необхідних для економічного розвитку. Високі процентні ставки по зовнішніх запозиченнях створюють додаткове навантаження на бюджет і знижують фінансову гнучкість уряду.

Для покращення боргової безпеки Україні необхідно впроваджувати стратегії економічного зростання, знижувати бюджетний дефіцит, покращувати політичну стабільність і зменшувати залежність від зовнішніх запозичень. Це потребує комплексного підходу до реформ та активного залучення внутрішніх і міжнародних інвесторів для розвитку економіки.

Ефективне управління державним боргом є ключовим для забезпечення фінансової стабільності країни. Однією з основних стратегій є реструктуризація боргу, яка передбачає переукладання умов позик з метою зменшення відсоткових ставок або подовження термінів погашення. Це дозволяє знизити навантаження на бюджет у короткостроковій перспективі та забезпечити більш передбачуване управління боргом у майбутньому.

Фіскальна консолідація є ще однією важливою стратегією, спрямованою на забезпечення довгострокової стійкості державних фінансів. Це передбачає зменшення дефіциту бюджету шляхом скорочення витрат та підвищення доходів. Ефективна фіскальна політика включає оптимізацію податкової системи та покращення адміністрування податків. Наприклад, впровадження нових технологій для автоматизації збору податків може зменшити витрати та збільшити доходи бюджету. Важливою складовою є також прозорість та підзвітність у фіскальній політиці, що сприяє підвищенню довіри інвесторів і громадян до державних фінансів.

Диверсифікація джерел запозичень також є важливим аспектом стратегії, що включає використання внутрішніх ринків капіталу та розвиток ринку державних цінних паперів. Наприклад, у 2023 році частка внутрішнього боргу України зросла до 40% від загального боргу. Це дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування та знизити валютні ризики. Водночас, важливо активно розвивати ринок внутрішніх інвесторів, зокрема через популяризацію державних облігацій серед населення та пенсійних фондів.

У табл. 2 рекомендації щодо стратегії забезпечення боргової безпеки України.

Таблиця 2. Стратегія забезпечення боргової безпеки України

Стратегія	Опис	Рекомендація
Стабілізація державного боргу	Зниження рівня державного боргу відносно ВВП	- впровадження жорсткої бюджетної дисципліни; - оптимізація державних витрат; - збільшення доходів державного бюджету за рахунок ефективної податкової політики
Зниження зовнішніх запозичень	Зменшення залежності від зовнішніх кредиторів	- розвиток внутрішнього фінансового ринку; - залучення внутрішніх інвестицій; - підтримка внутрішніх банків і фінансових установ
Покращення управління боргом	Ефективне управління існуючими борговими зобов'язаннями	- впровадження сучасних систем управління державним боргом; - моніторинг та контроль боргових зобов'язань; - розробка стратегій реструктуризації боргу
Підтримка економічного зростання	Сприяння економічному розвитку для зниження боргового навантаження	- стимулювання інвестицій в реальний сектор економіки; - підтримка малого та середнього бізнесу; - впровадження інноваційних технологій та підвищення конкурентоспроможності економіки
Диверсифікація джерел фінансування	Розширення джерел фінансування для уникнення залежності від одного кредитора	- залучення іноземних інвестицій; - розвиток державно-приватного партнерства; - використання альтернативних фінансових інструментів
Покращення кредитного рейтингу	Підвищення кредитоспроможності країни на міжнародних ринках	- поліпшення макроекономічної стабільності; - зміцнення інституційної бази; - прозорість та відкритість у державних фінансах

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [5-7].

Окрім вищезгаданих стратегій, важливою є також координація з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, для отримання технічної допомоги та фінансової підтримки.

Міжнародний досвід свідчить, що країни, які успішно керують своїм державним боргом, мають стабільну економічну політику, високий рівень прозорості та підзвітності, а також ефективні механізми управління ризиками. Польща та Литва є яскравими прикладами такого успішного управління. Завдяки бюджетній дисципліні та масштабним економічним реформам, ці країни змогли значно знизити рівень державного боргу. Крім того, вони впровадили сучасні механізми управління ризиками, що дозволило зменшити вартість запозичень та підвищити фінансову стабільність.

Польща зосередилася на реформуванні своїх фінансових інститутів та створенні сприятливого середовища для інвесторів. В результаті, країна досягла стабільного економічного зростання та зниження боргового навантаження. Литва, зі свого боку, успішно здійснила низку структурних реформ, які включали модернізацію державного управління та оптимізацію витрат. Завдяки цим заходам, Литва змогла значно покращити свої фінансові показники та знизити рівень державного боргу до прийнятних значень.

Обидві країни також приділяють велику увагу підвищенню прозорості державних фінансів та залученню громадськості до процесу прийняття рішень. Це дозволяє забезпечити високий рівень довіри з боку інвесторів та міжнародних фінансових інституцій, що є ключовим фактором для підтримки фінансової стабільності та зниження вартості запозичень.

Успішне управління державним боргом вимагає комплексного підходу, що включає не тільки сувору бюджетну дисципліну та економічні реформи, але й ефективні механізми управління ризиками та підвищення прозорості державних фінансів. Польща та Литва є наочними прикладами того, як такі заходи можуть призвести до значного покращення фінансового стану країни.

Прогнози щодо боргової безпеки України залежать від багатьох факторів, таких як: фінансова та політична стабільність, ефективність реалізації реформ та зовнішніх економічних умов. Для покращення боргової безпеки необхідно підтримувати економічне зростання через інвестиції в

інфраструктуру, інновації та розвиток малого та середнього бізнесу. Це сприятиме підвищенню ВВП та зменшенню боргового навантаження.

Важливою складовою є покращення фіскальної дисципліни. Зменшення бюджетного дефіциту та оптимізація витрат дозволять знизити боргове навантаження і покращити фінансову стабільність країни. Це передбачає реформування соціальних програм, зменшення неефективних витрат та покращення збору податків.

Реформи у сфері державного управління також мають велике значення. Підвищення прозорості та підзвітності державних фінансів сприятиме зменшенню корупції та підвищенню ефективності використання бюджетних коштів. Впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу та контролю за витратами є необхідним кроком у цьому напрямі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Нинішній стан боргової безпеки України є складним, але керованим. Для досягнення стабільної боргової безпеки необхідно реалізовувати комплексні реформи, спрямовані на економічне зростання, підвищення фіскальної дисципліни та ефективне управління державним боргом. Виконання цих заходів дозволить зменшити боргове навантаження, підвищити інвестиційну привабливість країни та забезпечити довгострокову економічну стабільність.

Важливо зосередитись на структурних реформах, які стимулюватимуть економічне зростання. Це включає покращення бізнес-клімату, розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, а також інновацій та технологічного розвитку.

Підвищення фіскальної дисципліни має стати пріоритетом. Для цього необхідно покращити механізми збору податків, зменшити корупцію в державному секторі, а також забезпечити прозорість та підзвітність бюджетних витрат. Важливим аспектом є також раціоналізація державних видатків, що дозволить ефективніше використовувати державні ресурси.

Ефективне управління державним боргом є ключовим елементом забезпечення боргової безпеки. Це передбачає розробку стратегій управління

боргом, що включатимуть реструктуризацію існуючих боргів, оптимізацію боргового портфеля та залучення нових джерел фінансування на вигідних умовах.

Додатково, важливо залучати міжнародні фінансові інституції для надання технічної та фінансової підтримки у процесі реалізації реформ. Міжнародна співпраця та інтеграція у глобальні економічні процеси сприятимуть підвищенню кредитного рейтингу України та зниженню вартості запозичень на міжнародних ринках.

Комплексний підхід до вирішення проблем боргової безпеки, що включає структурні реформи, підвищення фіскальної дисципліни та ефективне управління державним боргом, є необхідною передумовою для забезпечення фінансової стабільності та сталого економічного розвитку України.

Література

1. Ярош К. Аналіз індикаторів боргової безпеки України. *Економічний аналіз*. Т. 13. 2013. С. 207-213.
2. Штефан Л. Аналіз бюджетного дефіциту в Україні та його соціально-економічні наслідки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1573/1514> (дата звернення: 01.06.2024)
3. Манцуров І. Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни : монографія. КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Київ, 2006. 392 с.
4. Гусаревич Н. В., Конак О. О., Ткаченко С. В. Боргова безпека України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 78–83.
5. Міністерство Фінансів України. Статистичні дані. URL: <https://index.minfin.com.ua/> (дата звернення: 02.06.2024).
6. Дем'янчук О. І., Дзюрах Ю. М., Лещенко Д. Л. Оцінка рівня фінансової безпеки України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. № 32(60). С. 75–80.

7. Ситник Н., Шутко А. Стан боргової безпеки України в умовах економічної та політичної нестабільності. *Молодий вчений*. 2022. №4 (104). С. 105-109.

8. Ткачук Н., Стащук О. Моніторинг державного боргу України в умовах військового стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. С. 83–96.

References

1. Yarosh, K. (2013), "Analysis of Ukraine's debt security indicators", *Ekonomichnyi analiz*, vol. 13, pp. 207-213.

2. Shtefan, L. (2022), "Analysis of the budget deficit in Ukraine and its socio-economic consequences", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 41, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1573/1514> (Accessed 1 Jun 2024).

3. Mantsurov, I.H. (2006), *Statystyka ekonomichnoho zrostannia ta konkurentospromozhnosti krainy : monohrafiia* [Statistics of economic growth and competitiveness of the country: monograph], Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Kyivskyi Natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Vadima Hetmana, Kyiv, Ukraine.

4. Husarevych, N.V. Konak, O.O. and Tkachenko, S.V. (2019), "Ukraine's debt security", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 78-83.

5. Ministry of Finance of Ukraine (2024) "Statistical data", available at: <https://index.minfin.com.ua/> (Accessed 2 Jun 2024).

6. Demianchuk, O.I. Dziurakh, Yu.M. and Leshchenko, D.L. (2024), "Assessment of Ukraine's financial security level", *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii «Ekonomika», vol. 32(60), pp. 75-80.

7. Sytnyk, N. and Shutko, A. (2022), "State of Ukraine's debt security in conditions of economic and political instability", *Molodyi vchenyi*, vol. 4 (104), pp. 105-109.

8. Tkachuk, N. and Stashchuk, O. (2022) "Monitoring of Ukraine's public debt under martial law", *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, pp. 83-96.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2024 р.